

ÁANALTE'IL U BELAKIL K'ÁATCHI'ITA'AL MÁASEWAL YÉETEL U BEETA'AL MEYAJIL TÁAKPAJALO'OB KAAJNÁALO'OB YÓOK'LAL " U JELBESAJILO'OB A'ALMAJ T'AAN MÁAX LOOBILTA'ANO'OB YÉETEL U MOLAYIL U TÁAN KAAJ ÁANTAJIL TI' U PÉETLU'UMIL QUINTANA ROO"

OKSAJ T'AANIL

U K'áatchi'ita'al Jáalk'aabil, Táanil yéetel u ts'a'aba'an ojéelbi' junp'éel páajtalilo'ob múuch'kaabil yaanti'ob ti' le máasewal kaajo'ob jets'a'an ti' u Páajtalil nojlu'umilo'ob yéetel nojlu'umil. Junp'éel ka'ana'anil ma' u béeytal luk'sa'al yéetel ma' u máansa'al ti' le Nojlu'umil México, tuméen junp'éel ba'al a'ala'ani' ti' le 1 , 2 jatsts'iibill, múulxot'ts'iib B, Kóots' ts'iib IX, yéetel 133 t ti' u Almejen Noj A'almaaj T'aan u Múuch' Péetlu'umilo'ob México. Je'elbix jets'a'an ti' le nojtáambal xookil kaajnáalilo'ob yéetel Naajil ti' 2020, beeta'an méen u Nojlu'um Molayil Tsoolkokobil yéetel Tsoolkúuchilil, ti' le ja'ab a'ala'ano', u péetlu'umil Quintana Roo yaan ka'achi' kaajnáalilo'ob 1,857,985 máako'ob.

U buka'ajil, kaajnáalo'ob k'abeetchaja'an ti' le INEGI tia'al u p'iisil u wóolya'abilil máako'ob ku k'áj óoltikubaj ku táalballo'ob ti' máasewal kaajo'ob máako'ob yaanti'ob óox ja'abo'ob wáa ya'abil ja'abo'ob, le u k'áat u ya'ale' 1, 765, 783 máako'ob. Yéetel le tsoolkokilo'ob , u Npj Molayil Máasewal kaajo'ob yu beetaj u "P'iisil máasewal kaajnáalo'ob tuméen ku k'áj óoltikuba'ob yéetel u tojbe'ent'aano'ob E'esajil (K'áatchi'il chowakkuunsa'ab) ti' le nojtáambal xookil 2020", le ku ya'alike' ti' le péetenlu'umil Quintana Roo yaan 586,723 máako'ob ku k'ájóoltikuba' Máasewal; ti' wóolya'abilil le u k'áat u ya'ale' 33.23 wóolya'abilil

Le ku ya'alike' ti' 100 kaajnáalilo'ob, 33 wóolya'abilil k'áj óoltikuba'ob ku táalo'ob máasewal kaajo'ob yaano'ob ti' u méek'kaajilo'ob yéetel jatsaljatsilo'ob yéeyballo'ob ti' le péetlu'uma'. U kaajnáalilo'ob u méek'tankaajilo'ob Felipe Carrillo Puerto, José María Morelos yéetel Lázaro Cárdenas láaj máasewalo'ob ma' je'ebix uláak' méektankaajilo'ob, ti' u méek'tankaajilo'ob Bacalar, Tulum, Cozumel, Othón P. Blanco yéetel Puerto Morelos le kaajnáalo'ob máanal 30 wóolya'abilil, ma' je'elbix, ti' u méektankaajilo'ob Benito Juárez yéetel Isla Mujeres jach mina'an u wóolya'abilil kaajnáalilo'ob.

Yéetel le ba'al tso'ok u ye'esa'aj, ti' u Nojpáajtalil A'almaaj T'aan ti' u Péetlu'umil Quintana Roo, jach k'a'ana'an u tsikbe'enil ti' u páajtalilo'ob máasewalo'ob . la'atene' jach k'abeet u beeta'al meyajlo'ob ka ts'a'abak junp'éel nojoch kanáanilti', tia'al ka chuunsa'ak yéetel ka kanáanta'ak u táakpajal ti' u yéeybal kuxtal ti' le Péetlu'umil, je'el bix jets'a'an ti' u a'almaajil t'aan beeta'ab ti' le kaajnáalo'ob.

ÁANALTE'IL U BELAKIL K'ÁATCHI'ITA'AL MÁASEWAL YÉETEL U BEETA'AL MEYAJIL TÁAKPAJALO'OB KAAJNÁALO'OB YÓOK'LAL “ U JELBESAJILO'OB A'ALMAJ T'AAN MÁAX LOOBILTA'ANO'OB YÉETEL U MOLAYIL U TÁAN KAAJ ÁANTAJIL TI' U PÉETLU'UMIL QUINTANA ROO”

Beyxan , u ts'áaj óolil u Nojpáajtalil A'almaj t'aanil ka yaanak máaxo'ob ti' le máasewal múuch' ku ts'áajiko'ob u tuukulo'ob, la'atene' yaanti'ob u ka'aka'ajil u beetiko'ob junp'éel k'áatchi'ita'al ti' le kaajo'ob yéetel máasewal kaajo'ob ti' u péetlu'umil Quintana Roo, yóok'lal meyajilo'ob, jelbesajilo'ob yéetel a'almaj t'aanilo'ob, ch'a'ano'ob tia'al ka jets'e'ek ti' le máasewal máako'ob táakpaja'ano'ob ku yaantalo'ob ti' u péetlu'umil Quintana Roo.

U PÁAJTALIL TI' BEETA'AL K'ÁATCHI'IL

U páajtalilo'ob ti' le k'áatchi'il jach k'abeet ti' le kaajo'ob yéetel máasewal kaajo'ob ka kanáanta'ak u páajtalil ch'a' óolal wáa ka yaank ch'a' t'aano'ob ti' le ba'alo'ob ku meyajta'al, le ku táasik k'aasil ti' u páajtalil le yaan u yil yóok'lal jáalk'ab páajtalilo'ob yéetel jáalk'abil k ch'a'at'aanil le máasewal kaajo'ob , le ba'ax yaan u yilo'ob yéetel u k'ana'anil uláak' páajtalilo'ob , je'elbix u páajtalilo'ob u táakpajal ti' le almejen, páajtalil u kanáanta'al yéetel u muk'a'ankuunsa'al le meyajtsilil, t'aan yéetel u molayilo'ob, ka kanáanta'ak u lu'umo'ob, bey xan u páajtalil toj óolal, xook yéetel jóok'ol táanil kaaj , yéetel uláak' ba'alo'ob

¿Ti' ba'ax nu'ukulo'ob ku k'aj óolta'al u páajtalilo'ob ti' u k'áatchi'ita'al ?

- U 6 yéetel 7 jatsts'íibilo'ob ti' le Kaxt'aanil 169 ti' u Múuch' Nojlu'umilo'ob Nojlu'umilo'ob Meyaj (OIT) yóok'lal máasewal múuch'kaabilo'ob yéetel múuch' úuchben kaabilo'ob
- U 18,19 yéetel 32 jatsts'íibilo'ob ti' u Ts'a'abal ojéelbi'méen le Múucjh' Nojlu'umilo'ob yóok'lal u Páajtalilo'ob máasewal múuch'kaabilo'ob; XXIII Noj a'ala'al Americana yóok'lal u Páajtalilo'ob máasewal kaajilo'ob

ÁNALTE'IL U BELAKIL K'ÁATCHI'ITA'AL MÁASEWAL YÉETEL U BEETA'AL MEYAJIL TÁAKPAJALO'OB KAAJNÁALO'OB YÓOK'LAL " U JELBESAJILO'OB A'ALMAJ T'AAN MÁAX LOOBILTA'ANO'OB YÉETEL U MOLAYIL U TÁAN KAAJ ÁANTAJIL TI' U PÉETLU'UMIL QUINTANA ROO"

- U 2 jats'ts'iib, muulxot'ts'iibil B, jaatso'ob IX ti' u Almejen Noj A'almaj T'aan u Múuch' Péetlu'umilo'ob México.
- U 13 jatsts'iibil , kóots' ts'iibil B, xookil IX ti' u Almejen Noj A'almaj T'aan u Múuch' Péetlu'umilo'ob México.
- U 4 jatsts'iibil ti' uu A'almaj T'aan ti' u K'áatchi'ita'al kaajo'ob yéetel máasewal kaajo'ob yéetel Afromexicanosob ti' u Péetlu'umil Quintana Roo

BA'AL UNAJ U BEETA'AJ YÉETEL YÓOK'LAL K'ÁATCHI'ITA'AL

BA'AL UNAJ U BEETA'AJ LE K'ÁATCHI'IL

U k'aamal le ba'ax ku tuukultiko'ob, pa'ajo'olilo'ob, yéetel túuxt'aano'ob le ko'olelo'ob yéetel máako'ob kun k'áatchi'ita'alo'ob, yóok'lal u chuuntuukulilo'ob, jets'a'anilo'ob bix kun meyajbil, u nu'ukbesaj t'aan yéetel ba'alo'ob kun meyajbil, jelbesajilo'ob yéetel A'almaj t'aan, ch'a'ano'ob tia'al ka jets'e'ek ti' le máasewal máako'ob táakpaja'ano'ob ku yaantalo'ob ti' u péetlu'umil Quintana Roo

YÓOK'LAL K'ÁATCHI'ITA'AL

Yaan ba'al u yil yóok'lal k'áatchi'ita'al, ka ts'a'abak juntúul Maaya t'aan áantajnaal Táankaaj, ku ya'al ba'alo'ob u páajtale' ba'ale' ma' junp'éel ku beetik a náakal, ti' le ba'alo'ob kun meyajbil:

1. Jo'opóopil kaajo'ob yéetel máasewal kaajo'ob tu táan p'iis óol jala'achilo'ob
2. U kanáanil beetik ka na'ata'ak méen le máasewal máako'ob u jo'olpóopil, nu'ukbesaj t'aan yéetel áantajil tu táan p'iis óol jala'achilo'ob ti' u Péetlu'umil Quintana Roo
3. Ta na'ataj u meyaj le Táankaaj J-Áantajnaal ku t'aan maaya.
4. Máakalmáak ka tuukultik u ma'alo'ob yéeyil tia'al ka beeta'ak áantajil ti' le máako'ob maya u t'aano'ob.
5. Ka éejentik ka yaanak u jo'olpóopil máasewal máako'ob ti' u Péetlu'umil Quintana Roo

ÁANALTE'IL U BELAKIL K'ÁATCHI'ITA'AL MÁASEWAL YÉETEL U BEETA'AL MEYAJIL TÁAKPAJALO'OB KAAJNÁALO'OB YÓOK'LAL " U JELBESAJILO'OB A'ALMAJ T'AAN MÁAX LOOBILTA'ANO'OB YÉETEL U MOLAYIL U TÁAN KAAJ ÁANTAJIL TI' U PÉETLU'UMIL QUINTANA ROO"